

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 178/08-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. februára 2009 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka prerokoval prijatú sťažnosť J. P., P., zastúpeného advokátom JUDr. J. V., P., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. augusta 2007 sp. zn. 4 M Cdo 10/2007 a takto

r o z h o d o l :

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 27. augusta 2007 sp. zn. 4 M Cdo 10/2007 p o r u š i l základné právo J. P. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. augusta 2007 sp. zn. 4 M Cdo 10/2007 z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

3. J. P. priznáva náhradu trov konania v sume 248,70 €, ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky p o v i n n ý zaplatiť na účet jeho právneho zástupcu JUDr. J. V. do 1 mesiaca.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. marca 2008 doručená sťažnosť J. P. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 27. augusta 2007 sp. zn. 4 M Cdo 10/2007, ktorým bolo konanie o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) proti rozsudku Okresného súdu Prievidza (ďalej len „okresný súd“) z 28. apríla 2006 č. k. 7 C 123/2005-47 zastavené z dôvodu, že tento opravný prostriedok možno podať len vtedy, ak sám účastník (sťažovateľ) využil všetky právom predpokladané prostriedky na zvrátenie stavu založeného rozhodnutím porušujúcim zákon, no úspešný nebol. Keďže v danej veci neúspešný účastník (sťažovateľ) nepodal odvolanie proti rozsudku okresného súdu, nebola splnená jedna z podmienok na podanie mimoriadneho dovolania.

2. Ústavný súd uznesením z 22. mája 2008 uvedenú sťažnosť prijal na ďalšie konanie a preskúmal napadnuté rozhodnutie dovolacieho súdu z hľadiska trvdeného porušenia ústavne zaručených práv. Po vykonanom konaní a potom, ako mu boli doručené súhlasy účastníkov konaní s upustením od ústneho pojednávania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), dospel k záveru, že sťažnosť podaná ústavnému súdu je dôvodná.

3. Ústavný súd si na posúdenie námietok a tvrdení sťažovateľa vyžiadal spis najvyššieho súdu sp. zn. 4 M Cdo 10/2007. Z pripojeného uznesenia z 27. augusta 2007 zistil, že dovolací súd konanie o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora proti rozsudku okresného súdu zastavil s odôvodnením, že ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t. j. len vtedy, ak osoba, ktorá sa domáha mimoriadneho dovolania, neúspešne využila všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a právom chránených záujmov alebo takéto právne prostriedky nemala k dispozícii, resp. boli tu objektívne prekážky, ktoré jej znemožnili ich využitie. Neuplatnenie riadneho opravného prostriedku zo strany účastníka konania preto považoval dovolací súd za neodstrániteľnú prekážku súdneho konania o mimoriadnom dovolaní.

4. Predseda najvyššieho súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti podanej ústavnému súdu uviedol, že konajúci dovolací senát v danej veci uskutočnil výklad ustanovení zákona o prípustnosti mimoriadneho dovolania odlišne od iných senátov, a potom aj následného stanoviska občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu. Navrhoval preto tejto sťažnosti vyhovieť.

5. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že jeho úlohou je podľa čl. 124 ústavy ochrana ústavnosti. Ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov a neprislúcha mu právo dozoru nad ich rozhodovacou činnosťou. Do nej je oprávnený zasiahnuť len vtedy, ak boli právoplatným rozhodnutím týchto orgánov porušené sťažovateľove základné práva chránené ústavným poriadkom Slovenskej republiky.

6. O také porušenie sťažovateľových základných práv išlo aj v predmetnej veci postupom najvyššieho súdu, ktorý bol v rozpore s ústavne namietaným právom na prístup k súdu zakotveným v čl. 46 ods. 1 ústavy. Svojím postupom najvyšší súd zabránil sťažovateľovi, aby jeho vec bola prerokovaná ustanoveným postupom na nezávislom a nestrannom dovolacom súde, ako znie dikcia zmieneného ustanovenia ústavy.

7. Z dokazovania vykonaného ústavným súdom vyplynulo, že v skutkovo rovnakých veciach najvyšší súd vyslovil celkom zreteľný právny názor (išlo o veci sp. zn. M Cdo 57/2000, M Cdo 48/01, M Cdo 36/03, 1 M Cdo 9/2005 a ďalšie), podľa ktorého zo žiadneho z ustanovení § 243e a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) nebolo možné vyvodiť záver, že právoplatný rozsudok súdu prvého stupňa nebol spôsobilým predmetom mimoriadneho dovolania a že teda ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním bola prípustná len subsidiárne, t. j. vtedy, ak osoba, ktorá sa domáhala podania mimoriadneho dovolania, neúspešne využila všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov, alebo takéto právne prostriedky nemala k dispozícii.

Naproti tomu v teraz preskúvanom rozhodnutí, ktorý bol vydaný až po prijatí už uvedených rozhodnutí, bol akceptovaný - ako je to už známe z bodu 3 tohto nálezu - právny záver celkom opačný.

8. Taký rozpor sám osebe ešte nemusí byť dôvodom pre kasáciu napadnutého rozhodnutia. Judikatúra totiž nemôže byť bez vývoja a nie je vylúčené, aby (a to aj pri nezmenenej právnej úprave) bola nielen doplňovaná o nové interpretačné závery, ale aj menená. Každá zmena rozhodovacej súdnej praxe, zvlášť ak ide o prax najvyššej súdnej inštalácie povolanej aj na zjednocovanie judikatúry nižších súdov, je však javom vo svojej podstate nežiadúcim, lebo takouto zmenou je zjavne narušený jeden z princípov demokratického právneho štátu, a to princíp právnej istoty a predvídateľnosti súdneho rozhodovania. To je prioritným dôvodom, prečo platná právna úprava predpisovala pre najvyšší súd osobitné a záväzné pravidlá prijímania rozhodnutí v situáciách, keď nimi má byť ich doterajšia judikatúra prekonaná [porov. § 21 ods. 3 písm. a) zákona č. 757/2004 Z. z.]. Dokonca aj keby takéto procedúry neboli pre uvedené prípady zakotvené pozitívnym právom, nič by to nemenilo na povinnosti najvyššieho súdu pristupovať k zmene judikatúry nielen opatrne a zdržanlivo (t. j. výlučne v nevyhnutných prípadoch, opodstatňujúcich prekročenie princípu predvídateľnosti), ale tiež s dôkladným odôvodnením takého postupu. Jeho súčasťou nevyhnutne by malo byť presvedčivé vysvetlenie toho, prečo

aj napriek očakávaniu rešpektu k doterajšej rozhodovacej praxi bolo rozhodnuté inak. Táto časť odôvodnenia v napadnutom uznesení chýba.

9. Vyložené zásady treba osobitne a dôsledne dodržiavať vtedy, ak je dôsledkom zmeny judikatúry - ako v prerokovávanom prípade - odopretie dovolacieho prieskumu takého rozhodnutia nižšieho súdu, ktoré bolo založené na už prekonanom výklade určitej procesnoprávnej otázky, alebo povedané inak, ak je týmto dôsledkom bezdôvodné odopretie práva na prístup k dovolaciemu súdu.

10. Povinnosť vyčerpať riadne opravné prostriedky pred podaním mimoriadneho dovolania nevyplýva zo žiadneho z ustanovení OSP. Generálny prokurátor je teda oprávnený napadnúť mimoriadnym dovolaním aj také právoplatné rozhodnutie okresného súdu, proti ktorému žiaden z účastníkov nepodal prípustný, teda riadny opravný prostriedok.

11. Ak je právo na podanie dovolania zakotvené v právnom predpise, požíva ústavnej ochrany, a to vzhľadom na ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy. Pokiaľ za tejto situácie najvyšší súd zastaví konanie o mimoriadnom dovolaní, poruší tým ústavne garantované právo dotknutého účastníka konania na riadny proces.

12. Uvedené zistenia dostatočne opodstatňujú kasáciu uznesenia najvyššieho súdu. Zrušením napadnutého uznesenia sa sťažovateľovi otvorí možnosť prerokovania ním uplatnených námietok pred povolaným všeobecným súdom.

13. Pre tieto dôvody ústavný súd považoval túto sťažnosť iba za čiastočne opodstatnenú. Primerané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nepriznal, lebo zásah do jeho práv garantovaných ústavou je plne odčiniteľný zrušením napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu [§ 56 ods. 1 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde] a o náhrade škody neprislúcha ústavnému súdu rozhodovať.

14. Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľovi, ktoré mu vznikli v súvislosti s právnym

zastupovaním advokátom JUDr. J. V. v úspešnom konaní pred ústavným súdom. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), každý úkon po 98,59 € (2 970 Sk), plus 2 x 5,91 € režijný paušál (§ 16 vyhlášky), čo predstavuje spolu 208,99 €. Keďže advokát je platcom DPH, uvedená suma bola zvýšená o 19 % DPH, takže celkom trovy konania predstavuje čiastka 248,70 €, ktorú najvyšší súd zaplatí na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

15. Ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

16. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

17. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. februára 2009